

УДК 316

Тетяна Кобелєва (Україна)

JEL classification: C43, C51

Тетяна КОБЕЛЄВА

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту інноваційного
підприємництва та міжнародних економічних
відносин,

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
Україна

E-mail: pgpererva@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-6618-0380>

© Тетяна Кобелєва, 2019

Отримано: 21.09.2019 р.

Прорецензовано: 30.09.2019 р.

Рекомендовано до друку: 16.10.2019 р.

Опубліковано: 30.10.2019 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ АНАЛІЗУ РІВНЯ КОМПЛАЄНС- БЕЗПЕКИ КРАЇНИ ТА ПІДПРИЄМСТВА

Анотація

Вступ. Нині поза увагою багатьох дослідників залишається надзвичайно важлива складова економічної безпеки, яка пов'язана з дотриманням об'єктом дослідження (країною, регіоном, галуззю, підприємством) чинного законодавства, існуючих нормативів, інструкцій, положень, правил корпоративної етики. Усі ці положення входять у сферу комплаєнс-функції, яка в нашій країні ще не набула широкого розповсюдження та використання.

Мета. Розробка концептуальних положень по забезпеченню комплаєнс-безпеки на основі врахування найбільш важливих макро- та мікрофакторів виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства.

Результати. Проведено дослідження сучасного стану та визначено основні складові економічної безпеки країни та підприємства. Обґрунтовано необхідність урахування в подібного роду розрахунках фактору комплаєнс-безпеки. Визначено основні чинники, які мають найбільш вплив на рівень комплаєнс-безпеки. На рівні країни до таких факторів віднесено енергетичну, фінансову, соціальну та інноваційно-інвестиційну складові; на рівні промислового підприємства - фінансову, політико-правову, енергетичну та інтерфейсну складові. З використанням експертного аналізу проведено аналітичне оцінювання кожної з цих складових, а також визначено вагові коефіцієнти впливу кожної складової на рівень забезпечення комплаєнс-безпеки країни та промислового підприємства. Розроблено аналітичні залежності для проведення практичних розрахунків рівня комплаєнс-безпеки на різних рівнях її ієрархії. Перспективними дослідженнями в напрямку підвищення рівня забезпечення комплаєнс-безпеки промислового підприємства може бути розробка системи моніторингу комплаєнс-ризиків та введення в структуру управління підприємствам спеціального підрозділу по комплаєнсу.

Кобелєва Т. Концептуальні положення аналізу рівня комплаєнс-безпеки країни та підприємства. *Економічний аналіз*. Тернопіль. 2019. Том 29. № 3. С. 107-115.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2019.03.107>

Ключові слова: економічна безпека; комплаєнс; промислові підприємства; оцінювання; моделі розрахунку

UDC 316

Tetiana Kobielieva (Ukraine)

JEL classification: C43, C51

Tetiana KOBIELIEVA

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Management of Innovative
Entrepreneurship and International Economic
Relations,
National Technical University «Kharkiv Polytechnic
Institute», Ukraine
Email: pppererva@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-6618-0380>

© Tetiana Kobielieva, 2019

Received: 21.09.2019
Revised: 30.09.2019
Accepted: 16.10.2019
Online publication date: 30.10.2019

This is an Open Access article, distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 license, which permits unrestricted re-use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

CONCEPTUAL PROVISIONS OF ANALYSIS OF THE LEVEL OF COMPLIANCE OF THE SECURITY OF COUNTRY AND ENTERPRISE

Abstract

Introduction. Nowadays, many researchers do not pay attention to the important component of economic security, which is related to the observance by the subject of the study (country, region, industry, enterprise) of the current legislation, existing regulations, instructions, regulations, rules of corporate ethics. All these principles are within the scope of the compliance function, which has not become widespread and widely used in our country.

Purpose. The article aims to develop the conceptual principles for ensuring compliance safety based on consideration of the most important macro- and micro-factors of industrial and commercial activity of an industrial enterprise.

Results. The research of the current state has been carried out. The basic components of economic security of the country and the enterprise have been determined. The necessity to take into account the compliance factor has been justified. The main factors that have the greatest impact on the level of compliance have been identified. At the country level, such factors include energy, financial, social and innovation and investment components; at the industrial enterprise level we pay attention to financial, political, energy, and interface components. Using the expert analysis, an analytical evaluation of each of these components has been carried out, as well as the factors of the impact of each component on the level of ensuring the security of the country and the industrial enterprise. Analytical dependencies have been developed for practical calculations of the level of compliance security at different levels of its hierarchy. The development of a system for monitoring compliance risks and introduction of a special compliance unit in the enterprise management structure can become the prospective directions of studies. Their aim is to increase the level of compliance with the safety of an industrial enterprise.

Kobielieva, T. (2019). Conceptual provisions of analysis of the level of compliance of the security of country and enterprise. *Economic analysis*, 29 (3), 107-115.

DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2019.03.107>

Keywords: economic security; compliance; industrial enterprises; evaluation; model of calculation

Вступ

Теорія та практика оцінки стану економічної безпеки країни, галузі, регіону та різного роду підприємств має у своєму активі значну кількість моделей та методів. Складнощі у вирішенні цієї проблеми полягають у ступені відкритості об'єкта дослідження як певною мірою інформаційної системи, що здійснює активний обмін даними із зовнішнім середовищем, генерує та поставляє інформацію у макро- та мікросередовище. Метод (підхід, методика, рекомендації) оцінювання економічної безпеки підприємства слід розуміти як наявність певних прийомів та способів визначення її рівня. Кожен з існуючих методів заснований на використанні певного інструментарію, кожному з методів притаманні певні позитиви та негативи, але при цьому жоден з них не є кращим у зіставленні з іншими. Через те, що різні методи мають абсолютно різну інструментальну базу, існуючі методи оцінки

економічної безпеки промислового підприємства не суперечать один одному.

Спостерігається лише різний ступінь розробленості методів та обсяг їх практичного використання. Наявність різних підходів генерує потребу їх детального розгляду і узагальнення з метою виявлення переваг та недоліків, знаходження найбільш раціональних моментів у їх побудові.

Водночас поза увагою багатьох дослідників залишається надзвичайно важлива складова економічної безпеки, яка пов'язана з дотриманням об'єктом дослідження (країною, регіоном, галуззю, підприємством) чинного законодавства, існуючих нормативів, інструкцій, положень, правил корпоративної етики. Усі ці положення входять у сферу комплаєнс-функції, яка в нашій країні ще не набула широкого розповсюдження та використання.

Дослідження проблем комплаєнс-безпеки промислового підприємства також тісно пов'язане з його економічною безпекою загалом та є її надзвичайно важливою складовою. З огляду на це вважаємо доцільним та важливим розгляд та аналіз існуючої методичної бази оцінювання економічної безпеки промислових підприємства, виявити її позитиви та негативи і сформулювати напрямки подальшого удосконалення з метою розробки на її основі методичних засад оцінки рівня комплаєнс-безпеки, які в цей час практично відсутні як у вітчизняних, так і в зарубіжних наукових дослідженнях.

Проблематиці економічної безпеки промислового підприємства і, зокрема, його комплаєнс-безпеки, присвятили свої наукові дослідження Верес Шомоші М., Дергачова Н. В., Ілляшенко С. М., Козаченко Г. В., Косенко А. В., Косенко О. П., Коціскі Д., Маслак М. В., Нагі С., Перерва П. Г., Романчик Т. В., Ткачова Н. П., Череп А. В. та ін. Однак більшість з цих досліджень

присвячені загальним питанням економічної безпеки промислового підприємства, що на сьогодні вже не повною мірою відповідає нагальним потребам. В економічній стратегії нашої країни одним з нагальних сьогодні є питання боротьби з корупцією, шахрайством, відмиванням грошей, порушеннями всіх законодавчих норм ведення виробничо-комерційної діяльності. Актуальною задачею є подальший розвиток теоретико-методичних засад по забезпеченню економічної безпеки промислових підприємств, уведення в них концептуальних положень комплаєнс-безпеки.

Мета статті

Таким чином, метою нашої статті є розробка концептуальних положень по забезпеченню комплаєнс-безпеки на основі врахування найбільш важливих макро- та мікрофакторів виробничо-комерційної діяльності промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження

Протягом останніх років українська економіка знаходиться практично у кризовому стані, переважна більшість найбільш важливих економічних показників мають стійку тенденцію до зменшення, що сигналізує про збільшення макро- та мікроекономічних загроз та незадовільний рівень індексу економічної безпеки. Тому можна зробити висновок про те, що у сфері забезпечення економічної безпеки нашої країни спостерігається наявність багатьох важливих проблем, підтвердженням чого виступає низький рівень інтегрального показника економічної безпеки.

Незадовільні тенденції також можна спостерігати і при аналізі рівня економічної безпеки нашої країни за складовими безпеки (табл. 1).

Таблиця 1. Динаміка показника економічної безпеки України та її підприємств за субіндексами складових

Складові економічної безпеки	Рік спостереження							
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Енергетична	32%	34%	39%	45%	47%	49%	51%	52%
Фінансова	48%	46%	50%	36%	44%	43%	41%	48%
Виробнича	57%	53%	53%	52%	54%	53%	57%	56%
Макроекономічна	47%	38%	40%	33%	37%	34%	42%	44%
Інвестиційно-інноваційна	36%	37%	35%	30%	32%	35%	33%	35%
Соціальна	59%	62%	64%	57%	56%	63%	59%	61%
Продовольча	92%	93%	86%	94%	92%	89%	91%	93%
Демографічна	52%	45%	46%	46%	45%	44%	43%	43%
Зовнішньоекономічна	35%	30%	32%	35%	34%	33%	36%	34%
Економічна безпека України в цілому	50%	48%	49%	45%	44%	44%	43%	44%

*За даними Мінекономрозвитку [3].

Аналіз даних табл. 1 передбачає встановлення оціночного розподілу рівнів економічної безпеки підприємства та її складових. Для більш детальної проробки цього питання нами було проведено експертне опитування провідних фахівців щодо виявлення сили впливу кожного з субіндексів

інтегрального показника економічної безпеки України на стан її економічної безпеки. У табл. 2 наведено результати такої експертної оцінки впливу кожної з складових економічної безпеки країни на комплаєнс-безпеку (сума коефіцієнтів впливу дорівнює одиниці).

Таблиця 2. Експертне оцінювання коефіцієнтів впливу складових економічної безпеки країни на інтегральний показник її комплаєнс-безпеки

Складові економічної безпеки	Експерти												Середнє дiне
	№1	№2	№3	№4	№5	№6	№7	№8	№9	№10	№11	№12	
Енергетична	0,27	0,19	0,23	0,22	0,31	0,29	0,25	0,28	0,32	0,24	0,23	0,29	0,26
Фінансова	0,21	0,25	0,20	0,17	0,15	0,16	0,14	0,15	0,12	0,21	0,24	0,23	0,186
Виробнича	0,02	0,01	0,04	0,02	0,02	0,01	0,04	0,02	0,03	0,05	0,03	0,01	0,025
Макро-економічна	0,05	0,06	0,03	0,05	0,08	0,04	0,07	0,04	0,02	0,06	0,07	0,04	0,051
Інвестиційно-інноваційна	0,14	0,15	0,10	0,16	0,15	0,15	0,17	0,11	0,13	0,20	0,14	0,16	0,147
Соціальна (кадрова)	0,16	0,17	0,15	0,14	0,12	0,19	0,16	0,19	0,15	0,22	0,13	0,18	0,164
Продовольча	0,03	0,05	0,01	0,03	0,01	0,02	0,04	0,03	0,01	0,02	0,03	0,04	0,027
Демографічна	0,05	0,04	0,05	0,07	0,06	0,03	0,08	0,05	0,04	0,06	0,04	0,07	0,054
Зовнішньо-економічна	0,07	0,09	0,04	0,05	0,07	0,11	0,08	0,06	0,05	0,06	0,08	0,09	0,071
Разом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

*Авторська розробка.

За результатами проведеної експертизи найбільший вплив на рівень комплаєнс-безпеки в країні загалом здійснюють чотири складових економічної безпеки країни: енергетична - E_b , фінансова - F_b , соціальна - S_b та інноваційно-інвестиційна - I_b . У сумі вони пояснюють 78 % показника інтегральної комплаєнс-безпеки країни, що за законами накопиченої дисперсії є достатнім для формування загальної оцінки (більше 75 %). При цьому впливом інших складових економічної безпеки країни можна знехтувати.

Очевидно, що рівень впливу кожної з визначених складових - E_b , F_b , S_b та I_b не є однаковим. Нескладні розрахунки, проведені з використанням даних табл.2, дозволяють отримати вагові коефіцієнти впливу кожної з виявлених складових на рівень комплаєнс-безпеки країни, відповідно: $K_{ен-б}$, $K_{ф-б}$, $K_{с-б}$, $K_{і-б}$. При цьому виконуються наступна залежність:

$$K_{ен-б} + K_{ф-б} + K_{с-б} + K_{і-б} = 1 \quad (1)$$

З використанням вищевикладених посилань можемо сформулювати модель комплаєнс-безпеки всієї країни $S_{макро}$, заснованої на окремих найбільш важливих з точки зору комплаєнс субіндексах економічної безпеки країни:

$$S_{макро} = K_{ен-б} \times E_b + K_{ф-б} \times F_b + K_{с-б} \times S_b + K_{і-б} \times I_b \quad (2)$$

Слід зазначити, що, на нашу думку, конкретні значення вагових коефіцієнтів $K_{ен-б}$, $K_{ф-б}$, $K_{с-б}$, $K_{і-б}$ не є постійними, їх розмір багато в чому залежить від макроекономічної ситуації в країні, від того, які є пріоритети в боротьбі владних структур з різного роду комплаєнс-загрозами в різних напрямках забезпечення національної комплаєнс-безпеки.

Аналогічний підхід нами використано для оцінювання мікрорівня комплаєнс-безпеки певного підприємства та його найближчого бізнес-оточення $S_{мікро}$.

Численна група дослідників економічної безпеки промислових підприємств [1-19] розглядають різноманітні складові цього показника, кожна з яких більшою або меншою мірою впливає на значення комплексного показника економічної безпеки. Пропозиції дослідників на предмет виявлення окремих складових економічної безпеки промислового підприємства не завжди збігаються. Наприклад, Дегтярьова І.Б. обмежується тільки ринковою, інтерфейсною та інформаційною складовими [1]. У переважній більшості публікацій [4-19] як складові визначаються фінансова, інтелектуальна (кадрова), техніко-технологічна, політико-правова, інформаційна, екологічна та силова. На думку Ляшенко С. М., з якою ми погоджуємося, обов'язковою складовою економічної безпеки

підприємства повинна розглядатися інтерфейсна складова, яка відтворює надійність зв'язків з найближчим бізнес-оточенням (економічними контрагентами) підприємства (споживачі, постачальники, бізнес-партнери). Складнощі по цій складовій економічної безпеки підприємства відтворюють потенційні непередбачені зміни укладених угод (аж до розриву бізнес-відносин) зі своїми бізнес-партнерами: постачальниками, торговельними і збутовими посередниками, інвесторами, споживачами тощо [2]. Економічна безпека самого підприємства, на нашу думку, багато в чому залежить якраз від економічної безпеки його контрагентів.

На наш погляд, якраз інтерфейсна частина

економічної безпеки несе в собі найбільші комплаєнс-ризика для промислового підприємства, оскільки у відносинах з бізнес-партнерами найбільшою мірою можуть проявитися елементи корупції, шахрайства, порушень укладених угод та інші вияви комплаєнс-порушень.

За результатами проведеного нами аналізу сучасних науково-методичних розробок та досліджень складових економічної безпеки на промислових підприємствах Харківського промислового регіону можемо виокремити основні функціональні складові їх економічної безпеки (табл. 3) та надати їм відповідну економічну характеристику.

Таблиця 3. Основні функціональні складові економічної безпеки підприємства

Складова безпеки	Економічна характеристика складової економічної безпеки підприємства
Фінансова	Забезпечує економічну ефективність господарської діяльності підприємства, фінансову стабільність та фінансову незалежність, високу конкурентоспроможність продукції на основі ефективного менеджменту тощо
Інтелектуальна і кадрова	Передбачає усунення ризиків у зв'язку з володінням певною частиною персоналу інформацією, що може розцінюватися як комерційна таємниця, недостатнім кваліфікаційно-освітнім рівнем працівників, помилками та зловживаннями
Зовнішньо-економічна	Полягає в управлінні ризиками та мінімізації загроз і нівелюванні впливу зовнішніх деструктивних факторів, настання яких прямо не залежить від зусиль підприємств. Це здатність підприємства протистояти зовнішнім загрозам, адаптувати та реалізувати свої економічні інтереси на ринках
Політико-правова складова	Спрямовані на відслідковування нових законодавчих актів, що приймаються у сфері економічної безпеки, та активне застосування усіх законів, а також норм і положень самого підприємства у боротьбі за економічні інтереси підприємства
Енергетична	Захист інтересів підприємства в енергетичній сфері від неявних і потенційних загроз внутрішнього та зовнішнього характеру
Інформаційно-комунікаційна	Проводяться з метою ухвалення важливих управлінських рішень, які присвячені виробленню стратегії і тактики розвитку підприємства; вживання попереджувальних заходів щодо реальних та потенційних загроз економічній безпеці
Екологічна складова	Відтворює дотримання норм екологічного законодавства та зменшення витрат від забруднення довкілля, передбачає захист від руйнівного впливу природних, техногенних чинників і наслідків господарської діяльності підприємства
Силова складова	Призначена забезпечити фізичну безпеку працівників від загроз їх життю, здоров'ю та матеріальному стану, а також захист (збереження) майна підприємства від кримінальних зазіхань.
Техніко-технологічна	Містить заходи, спрямовані на досягнення відповідного рівня освоєння виробничої потужності, інноваційну політику підприємства, своєчасне оновлення основних виробничих фондів і т. п.
Інвестиційно-інноваційна	Забезпечує активність інвестиційної і інноваційної діяльності, ліквідує перешкоди щодо її здійснення
Інтерфейсна	Характеризує надійність зв'язків з найближчим бізнес-оточенням (економічними контрагентами) підприємства (споживачі, постачальники, бізнес-партнери) взаємодії з економічними контрагентами. Можуть бути загрози непередбачуваних змін умов цих зв'язків (навіть до розриву відносин)
Ринкова	Відтворює ступінь відповідності внутрішніх маркетингових можливостей розвитку підприємства зовнішнім ринковим можливостям, які створюються в ринковому середовищі
Ресурсна	Містить систему заходів, які здійснюються з метою забезпечення виробничих процесів необхідними ресурсами: фінансовими, матеріальними, трудовими та ін.

*Власні дослідження.

За аналогією з дослідженнями коефіцієнтів впливу складових економічної безпеки країни на інтегральний показник її комплаєнс-безпеки

проведемо такий самий аналіз, але вже відносно складових економічної безпеки підприємства (табл. 4).

Таблиця 4. Експертне оцінювання коефіцієнтів впливу складових економічної безпеки промислового підприємства на інтегральний показник її комплаєнс-безпеки

Складові економічної безпеки	Експерти												Середнє
	№1	№2	№3	№4	№5	№6	№7	№8	№9	№10	№11	№12	
Фінансова	0,23	0,21	0,15	0,17	0,21	0,24	0,18	0,15	0,19	0,21	0,24	0,22	0,20
Інтелектуальна і кадрова	0,02	0,05	0,03	0,06	0,05	0,02	0,07	0,01	0,04	0,03	0,06	0,04	0,04
Зовнішньо-економічна	0,03	0,02	0,04	0,03	0,05	0,01	0,05	0,02	0,02	0,03	0,05	0,01	0,03
Політико-правова	0,22	0,17	0,20	0,19	0,17	0,16	0,14	0,13	0,15	0,23	0,13	0,15	0,17
Енергетична	0,18	0,17	0,13	0,19	0,17	0,16	0,14	0,13	0,15	0,11	0,13	0,14	0,15
Інформаційно-комунікаційна	0,01	0,03	0,05	0,03	0,02	0,01	0,04	0,03	0,02	0,01	0,06	0,03	0,03
Екологічна	0,01	0,00	0,02	0,00	0,02	0,01	0,02	0,00	0,02	0,00	0,03	0,01	0,01
Силова	0,03	0,04	0,02	0,06	0,06	0,01	0,05	0,03	0,05	0,06	0,03	0,04	0,04
Техніко-технологічна	0,01	0,00	0,00	0,01	0,02	0,01	0,01	0,02	0,00	0,01	0,00	0,02	0,01
Інвестиційно-інноваційна	0,02	0,03	0,01	0,03	0,02	0,01	0,02	0,03	0,01	0,01	0,02	0,03	0,02
Інтерфейсна	0,23	0,25	0,25	0,22	0,21	0,24	0,19	0,18	0,19	0,24	0,32	0,24	0,23
Ринкова	0,05	0,02	0,04	0,05	0,04	0,03	0,04	0,04	0,06	0,04	0,02	0,05	0,04
Ресурсна	0,02	0,03	0,06	0,02	0,02	0,03	0,05	0,03	0,02	0,01	0,03	0,04	0,03
Разом	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0

*Власна розробка.

Аналіз даних табл. 4 дозволяє зробити два важливі висновки:

- інтегральний показник комплаєнс-безпеки промислового підприємства загалом формують чотири складові: фінансова $\Phi_{К-б}$, політико-правова $ПП_{К-б}$, енергетична $ЕС_{К-б}$ та інтерфейсна $І\Phi_{К-б}$. Цей висновок ґрунтується на тому, що основні комплаєнс-загрози для промислового підприємства виходять з правового забезпечення виробничо-комерційної діяльності підприємства і стану контролю за його виконанням; найбільші зловживання у сфері комплаєнс зазвичай спостерігаються у фінансовій сфері; особливої уваги потребує енергетична складова, оскільки найбільші комплаєнс-загрози в країні і по ланцюжку – на підприємстві, найчастіше спостерігаються в енергетичному секторі;
- найбільш важливою в царині забезпечення комплаєнс-безпеки експерти назвали інтерфейсну складову $І\Phi_{К-б}$, що є певною мірою неочікувано. Більшість дослідників зовсім не розглядають інтерфейсну складову $І\Phi_{К-б}$ як

важливий субіндекс економічної безпеки підприємства. Але для комплаєнс-безпеки складова $І\Phi_{К-б}$ є, на наш погляд, визначальною та вимагає більше уваги та більш детального розгляду.

З огляду на вищезазначене можемо вважати, що концептуальна модель інтегрального показника комплаєнс-безпеки на рівні промислового підприємства (мікрорівень - $С_{мікро}$) може формуватися таким чином:

$$С_{мікро} = K_{\Phi C} \times \Phi_{К-б} + K_{ПП} \times ПП_{К-б} + K_{ЕС} \times ЕС_{К-б} + K_{І\Phi} \times І\Phi_{К-б}, \quad (3)$$

де $K_{\Phi C}$, $K_{ПП}$, $K_{ЕС}$, $K_{І\Phi}$ – вагові коефіцієнти впливу кожної з виявлених складових (відповідно, фінансової, політико-правової, енергетичної та інтерфейсної) на рівень комплаєнс-безпеки промислового підприємства.

При цьому повинна виконуватися наступна залежність:

$$K_{\Phi C} + K_{ПП} + K_{ЕС} + K_{І\Phi} = 1. \quad (4)$$

Як ми вже зазначали, інтерфейсна складова передбачає надійність, прозорість та правову визначеність взаємодії з економічним бізнес-

оточенням підприємства (споживачі, постачальники, бізнес-партнери). До найближчого бізнес-оточення підприємства, виходячи з економічної сутності інтерфейсної складової, слід віднести постачальників ПЩ_{к-б}, споживачів СЖ_{к-б} та бізнес-партнерів БП_{к-б} певного підприємства. Урахування рівня комплаєнс-безпеки вказаних груп мікрооточення промислового підприємства здійснюється з використанням відповідних вагових коефіцієнтів: $K_{ПЩ}$, $K_{СЖ}$ та $K_{БП}$, сума яких повинна дорівнювати одиниці.

$$I\Phi_{к-б} = K_{ПП} \times ПП_{к-б} + K_{ПЩ} \times ПЩ_{к-б} + K_{СЖ} \times СЖ_{к-б} + K_{БП} \times БП_{к-б}, \quad (5)$$

де $I\Phi_{к-б}$ - кількісна оцінка впливу інтерфейсної складової на рівень комплаєнс-безпеки промислового підприємства.

З урахуванням залежностей (3) та (5) розрахунок значення $C_{мікро}$ буде проводитися за наступною залежністю:

$$\begin{aligned} C_{мікро} &= K_{ФС} \times \Phi_{Ск-б} + K_{ПП} \times ПП_{к-б} + K_{ЕС} \times ЕС_{к-б} + K_{I\Phi} \times I\Phi_{к-б} \\ &= K_{ФС} \times \Phi_{Ск-б} + K_{ПП} \times ПП_{к-б} + K_{ЕС} \times ЕС_{к-б} + K_{I\Phi} \times (K_{ПП} \times ПП_{к-б} + K_{ПЩ} \times ПЩ_{к-б} + K_{СЖ} \times СЖ_{к-б} + K_{БП} \times БП_{к-б}). \end{aligned} \quad (6)$$

У найпершому наближенні формула (6) відтворює концептуальну модель визначення комплексного показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що методичні положення оцінювання рівня комплаєнс-безпеки промислового підприємства, які пропонуються до використання, дозволяють без особливих складнощів і з достатнім рівнем точності та обґрунтованості кінцевого результату, проводити оцінювання поточного стану комплаєнс-безпеки на різних рівнях розрахунку. При цьому враховуються досить відомі й доступні для обчислення складові економічної безпеки. На рівні країни - енергетична, фінансова, соціальна та інноваційно-інвестиційна складові; на рівні промислового підприємства - фінансова, політико-правова, енергетична та інтерфейсна складові.

Перспективними дослідженнями в напрямку підвищення рівня забезпечення комплаєнс-безпеки промислового підприємства може бути розробка системи моніторингу комплаєнс-ризиків та введення в структуру управління підприємствам спеціального підрозділу з комплаєнсу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дегтярьова І. Б. Економічна діагностика. Суми : СумДУ, 2012. 112 с.
2. Ильяшенко С. Н. Составляющие экономической безопасности предприятия и подходы к их оценке. Актуальные проблемы економіки. 2003. № 3. С. 12-19.
3. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: наказ від 02.03.2007 р. № 60. Міністерство економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>.
4. Перерва П. Г. Комплаєнс-программа промислового підприємства: сутність и задачи. Вісник НТУ "ХПІ". Харків : НТУ "ХПІ", 2017. № 24 (1246). С. 153-158.
5. Pererva P. G., Kosenko A. V., Tkachev M. M., Kobieliiev V. M. Innovative compliance of technology to combat corruption. Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds. Prague: Prague Institute for Qualification Enhancement, 2018. P. 285-295.
6. Pererva P., Kociszky G., Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. 668 p.
7. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship. Mind Journal. Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna. № 5. URL: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf.
8. Pererva P.G., Kociszky Gy., Somosi Veres M., Kobieliiev T. A. Compliance program. Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. 689 p.
9. Кобелева Т. О. Розробка рекомендацій по формуванню інтегрального показника комплаєнс-безпеки промислового підприємства. Вісник НТУ "ХПІ" (економічні науки) : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХПІ", 2018. № 48. С. 46-52.
10. Перерва П. Г., Кравчук А. В. Ефективність як економічна категорія. Вісник НТУ "ХПІ". 2018. № 15. С. 137-143.
11. Перерва П. Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства. Вісник НТУ "ХПІ". 2017. № 45 (1266). С. 51-55.
12. Перерва П. Г., Марчук Л. С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія. Вісник НТУ "ХПІ". 2018. № 15 (1291). С. 53-63.
13. Перерва П. Г. Інформаційна діяльність підприємства: управлінська, цінова та маркетингова складові. Вісник НТУ "ХПІ". 2018. № 37(1313). С. 27-32.
14. Перерва П. Г., Косенко А. В., Кобелева, Т. О., Маслак М. В. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції. Вісник НТУ "ХПІ". 2018. № 19. С. 121-126.
15. Кобелева Т. О. Організаційна структура комплаєнс на промисловому підприємстві. Вісник НТУ "ХПІ". 2018. № 47. С. 121-127.

16. Перерва П. Г., Кобелева Т. О. Якість інноваційної продукції як складова маркетингової політики та конкурентоспроможності підприємства. Вісник НТУ "ХП". 2016. № 28. С. 70-74.
17. Старостіна А. О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика. Київ: Знання, 2009. 1070 с.
18. Перерва П. Г. Косенко О. П., Ткачова Н. П., Ткачов М. М. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємства. Вісник НТУ "ХП". Харків : НТУ "ХП", 2018. № 20. С. 36-40.
19. Pererva P. G., Kobieliava T. O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring. Вісник НТУ "ХП" (економічні науки). : зб. наук. пр. Харків : НТУ "ХП", 2016. № 48 (1220). С. 41-44.

REFERENCES

1. Dehtyarova, I. B. (2012). *Ekonomichna diahnozyka* [Economic diagnostics]. Sumy: Sumskyy derzhavnyy universytet, 112 [in Ukrainian].
2. Ylyashenko, S. N. (2003). Sostavlyayushchye ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya y podkhody k ykh otsenke [Components of economic security of enterprises and approaches to their assessment]. *Aktualni problemy ekonomiky*, 3, 12–19 [in Russian].
3. *Metodyka rozrakhunku rivnya ekonomichnoyi bezpeky Ukrainy*. (2007). Retrieved from: <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].
4. Pererva, P. G. (2017). Komplains-prohramma promyshlennoho predpriyatiya: sushchnost i zadachi [Compliance program of an industrial enterprise: essence and tasks]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 24 (1246), 153-158 [in Russian].
5. Pererva, P. G., & Kosenko, A. V., & Tkachev, M. M., & Kobieliav, V. M. (2018). Innovative compliance of technology to combat corruption. *Innovative management: theoretical, methodical, and applied grounds*, 285-295.
6. Pererva, P. G., Kocziszky, G., Szakaly, D., Somosi Veres, M. (2012). *Technology transfer*. Kharkiv-Miskolc: NTU "KhPI". [in English].
7. Pererva, P., Nagy, S., Maslak, M. (2018). Organization of marketing activities on the intrapreneurship. *Mind Journal*, 5. Retrieved from: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf [in English].
8. Pererva, P. G., Kocziszky, G., Somosi Veres, M., Kobieliava, T. A. (2019). *Compliance program*. Kharkov ; Miskols : NTU "KhPI". [in English].
9. Kobyelyeva, T. O. (2018). Rozrobka rekomendatsiy po formuvannu intehral'noho pokaznyka komplayens-bezpeky promyslovoho pidpryyemstva [Development of recommendations for the formation of an integral index of compliance of safety of an industrial enterprise]. *Visnyk NTU „KhPI”* – *Bulletin NTU „KhPI”*, 48, 46-52 [in Ukrainian].
10. Pererva, P. G., Kravchuk, A. V. (2018). Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 15, 137-143 [in Ukrainian].
11. Pererva, P. G. (2017). Ekonomiko-orhanizatsiyni zasady innovatsiynoyi ta investytsiynoyi diyalnosti pidpryyemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 45, 51-55 [in Ukrainian].
12. Pererva, P. G., Marchuk, L. S. (2018). Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 15, 53-63 [in Ukrainian].
13. Pererva, P. G. (2018). Informatsiyna diyalnist pidpryyemstva: upravlinska, tsinova ta marketynhova skladovi [Information activity of the enterprise: management, price and marketing components]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 37, 27-32 [in Ukrainian].
14. Pererva, P. G., Kosenko, A. V., Kobyelyeva, T. O., Maslak, M. V. (2018). Systemnyy pidkhid do doslidzhennya tsinovoykh, marketynhovoykh, investytsiynoykh ta innovatsiynoykh kharakterystyk transferu tekhnolohiy promyslovoyi produktsiyi [System approach to the study of price, marketing, investment and innovation characteristics of technology transfer of industrial products]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 19, 121-126 [in Ukrainian].
15. Kobyelyeva, T. O. Orhanizatsiyna struktura komplayens na promyslovomu pidpryyemstvi [Organizational Structure Compliance at the Industrial Enterprise]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 47, 121-127 [in Ukrainian].
16. Pererva, P. G., Kobyelyeva, T. O. (2016). Yakist innovatsiynoyi produktsiyi yak skladova marketynhovoyi polityky ta konkurentospromozhnosti pidpryyemstva [Quality of innovative products as a component of marketing policy and competitiveness of the enterprise]. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 28, 70-74 [in Ukrainian].
17. Starostina, A. O. (2009). *Marketynh: teoriya, svitovyy dosvid, ukrayinska praktyka* [Marketing: theory, world experience, Ukrainian practice]. Kyiv: Znannya, 1070 [in Ukrainian].
18. Pererva, P. G., & Kosenko, O. P., & Tkachova, N. P., & Tkachov, M. M. (2018). Formuvannya konkurentnoho, intelektualnoho i marketynhovoho potentsialu innovatsiynoho pidpryyemnytstva [Formation of Competitive, Intellectual and Marketing Potential of Innovative Entrepreneurship]. *Visnyk NTU „KhPI”* – *Bulletin NTU „KhPI”*, 20, 36-40 [in Ukrainian].

19. Pererva, P. G., Kobieliava, T. O. (2016). The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring. *Visnyk NTU „KhPI”*. – *Bulletin NTU „KhPI”*, 48, 41-44 [in English].